

هدف عالی قیام امام حسین علیه السلام از زبان خود امام علیه السلام

ف، رضائی بیرجندی

قیام مقدس و پرشکوه امام حسین علیه السلام ریشه در انحراف‌های بنیادی و اساسی در جامعه اسلامی داشت. این انحراف‌ها زائیده انحراف حکومت اسلامی از مسیر اصلی خودبه دست سلسله سفیانی و حزب ضد اسلامی اموی. به گواهی اسناد تاریخی، سران این حزب هیچ اعتقادی به اسلام و اصول آن نداشتند.^۱ و ظهور اسلام و به قدرت رسیدن پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم را، جلوه‌ای از پیروزی تیره بنی‌هاشم بر تیره بنی‌امیه، در جریان کشمکش قبیلگی در درون طایفه بزرگ قریش می‌دانستند.^۲ و با یک حرکت خزنده، به تدریج در پوشش اسلام به مناصب کلیدی دست یافتند و سرانجام از سال چهارم هجری، حکومت اسلامی و سرنوشت و مقدرات امت اسلامی به دست این حزب افتاد و پس از بیست سال حکومت معاویه، و به دنبال مرگ وی، پسرش یزید به قدرت رسید که اوج انحراف بنیادی، و جلوه‌ای آشکار از ظهور «جاهلیت نو» در پوشش ظاهری اسلام بود.^۳ امام حسین علیه السلام نمی‌توانست در برابر چنین فاجعه‌ای سکوت کند و

۱. سید علیخان مدنی، الدرجات الرفیعه، ص ۲۴۳، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۸، ص ۲۵۷ - مسعودی، مروج الذهب، ج ۳، ص ۴۵۴ ضمن شرح حال ماءمون عباسی.

۲. ابن ابی الحدید، همان کتاب، ج ۹، ص ۵۳ (خطبه ۱۳۹) و نیز ج ۲، ص ۴۴ - ۴۵ - ابن عبدالبر، الاستیعاب فی معرفه الاصحاب (در حاشیه الاصابه) ج ۴، ص ۸۷.

این حرکت از اواخر خلافت خلیفه دوم آغاز گردید که معاویه از طرف وی به حکمرانی شام منصوب شد و مدت پنج سال در این سمت باقی بود و در تمام مدت خلافت عثمان نیز (۱۲ سال) در این منصب ابقا گردید و از همان سالها رویای خلافت آینده خود را می‌دید و پایه‌های آن را می‌ریخت و در اواخر خلافت عثمان، در واقع وی در مدینه خلیفه تشریفاتی بود و تصمیم گیرنده اصلی، حاکم مقتدر شام بود. ۳. نگاه کنید به: امام حسین علیه السلام و جاهلیت نو، جواد سلیمانی، قم، انتشارات یمین.

احساس وظیفه می‌کرد که در برابر این وضع، اعتراض و مخالفت کند. سخنان، نامه‌ها و سایر اسنادی که از امام حسین علیه السلام به دست ما رسیده، به روشنی گویای این مطلب است. این اسناد بیانگر آن است که از نظر امام، پیشوا و رهبر مسلمانان شرائط و ویژگی‌هایی دارد که امویان فاقد آنها بودند و اساس انحراف‌ها و گمراهی‌ها این بود که عناصر فاسد و غیر لایق، تکیه بر مسند خلافت اسلامی و جایگاه والای پیامبر زده بودند و حاکمیت و زمامداری آنها، آثار و نتایج بسیار تلخ و ویرانگری به دنبال آورده بود.

چند نمونه از تاءکیدهای امام در این باره یادآوری می‌شود:

ویژگی‌های پیشوای مسلمانان

۱. در نخستین روزهایی که امام حسین علیه السلام در مدینه، برای بیعت جهت یزید، در فشار بود، در پاسخ ولید که پیشنهاد بیعت با یزید را مطرح کرد، فرمود:

اینک که مسلمانان به فرمانروایی مانند یزید گرفتار شده‌اند، باید فاتحه اسلام را خواند.^۱

۲. امام ضمن پاسخ نامه‌های کوفیان، نوشت:

... امام و پیشوای مسلمانان کسی است که به کتاب خدا عمل نموده راه قسط و عدل را در پیش گیرد و از حق پیروی کرده با تمام وجود خویش مطیع فرمان خدا باشد.^۲

۳. امام حسین علیه السلام هنگام عزیمت به سوی عراق در منزلی بنام «بیضه» خطاب به «حر» خطبه‌ای ایراد کرد و طی آن انگیزه قیام خود را چنین شرح داد:

مردم! پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: هر مسلمانی با حکومت ستمگری مواجه گردد که حرام خدا را حلال شمرده و پیمان الهی را درهم می‌شکند، با سنت و قانون پیامبر از در مخالفت درآمده در میان بندگان خدا راه گناه و معصیت و تجاوزگری و دشمنی در پیش می‌گیرد، ولی او در مقابل چنین حکومتی، با عمل و یا با گفتار اظهار مخالفت نکند، برخداوند است که آن فرد (ساکت) را به کیفر همان ستمگر (آتش جهنم) محکوم سازد.

۱. سید بن طاووس، اللهوف فی قتلی الطفوف، ص ۱۱.

۲. طبری، تاریخ الامم والملوک، ج ۶، ص ۱۹۶ - شیخ مفید، الارشاد، ص ۲۰۴.

مردم! آگاه باشید اینان (بنی امیه) اطاعت خدا را ترک و پیروی از شیطان را بر خود فرض نموده‌اند، فساد را ترویج و حدود الهی را تعطیل نموده فی را (که مخصوص به خاندان پیامبر است) به خود اختصاص داده‌اند و من به هدایت و رهبری جامعه مسلمانان و قیام بر ضد این همه فساد و مفسدین که دین جدم را تغییر داده‌اند، از دیگران شایسته ترم...^۱

حاکمیت بنی‌امیه که امام در این سخنان به گوشه‌هایی از آثار سوء آن اشاره نموده، در شوون مختلف جامعه اسلامی اثر گذاشته و فساد و آلودگی و گمراهی را گسترده و عمومی ساخته بود. امام حسین علیه السلام در موارد متعددی انگشت روی این عواقب سوء گذاشته و به مردم هشدار داده است که به چند نمونه آن اشاره می‌شود:

محو سنتها و رواج بدعتها

آن حضرت پس از ورود به مکه، نامه ای به سران قبائل بصره فرستاد و طی آن چنین نوشت:

... اینک پیک خود را با این نامه به سوی شما می‌فرستم، شما را به کتاب خدا و سنت پیامبر دعوت می‌کنم، زیرا در شرایطی قرار گرفته‌ایم که سنت پیامبر به کلی از بین رفته و بدعتها زنده شده است، اگر سخن مرا بشنوید، شما را به راه راست هدایت خواهم کرد...^۲

دیگر به حق عمل نمی‌شود

حسین بن علی علیه السلام در راه عراق در منزلی به نام «ذی حسم» در میان یاران خود به پاخاست و خطبه‌ای بدین شرح ایراد نمود:

پیشامدها همین است که می‌بینید، جدا اوضاع زمان دگرگون شده زشتی‌ها آشکار و نیکی‌ها و فضیلت‌ها از محیط ما رخت بر بسته است و از فضیلت‌ها جز اندکی مانند قطرات ته‌مانده ظرف آب باقی نمانده است. مردم در زندگی پست و ذلت‌باری به سر می‌برند و صحنه زندگی، همچون چراگاهی سنگلاخ، و کم علف، به جایگاه سخت و دشواری تبدیل شده است. آیا نمی‌بینید که دیگر به حق عمل نمی‌شود، و از باطل خودداری نمی‌شود؟! در چنین وضعی جا دارد که شخص با ایمان (از جان خود گذشته) مشتاق دیدار

۱. طبری، همان کتاب، ص ۲۲۹ - ابن اثیر، الکامل فی التاریخ، ج ۴، ص ۴۸.

۲. طبری، همان کتاب، ص ۲۰۰.

پروردگار باشد. در چنین محیط ذلت‌بار و آلوده‌ای، مرگ را جز سعادت و زندگی با ستمگران را جز رنج و آزرده‌گی و ملال نمی‌دانم...^۱

مسخ هویت دینی مردم

حاکمیت زمامداران اموی و اجرای سیاست‌های ضد اسلامی توسط آنان، هویت دینی مردم را مسخ کرده ارزش‌های معنوی را در جامعه از بین برده بود. امام در دنباله سخنان خود در منزل «ذی حسم» فرمود:

... مردم بندگان دنیابند، دین به صورت ظاهری و در حد حرف و سخن در زبانشان مطرح می‌شود، تا زمانی که معاش و زندگی مادیشان رونق دارد، در اطراف دین گرد می‌آیند، اما زمانی که با بلا و گرفتاری آزمایش شوند، دینداران در اقلیت هستند.

پیام جاوید قیام امام حسین علیه السلام

پیام قیام با شکوه سیدالشهداء علیه السلام منحصر به آن زمان نیست، بلکه این پیام پیامی جاوید و ابدی است و فراتر از محدوده زمان و مکان است، هر جا و در هر جامعه‌ای که به حق عمل نشود، و از باطل خودداری نشود، بدعت‌ها زنده، و سنت‌ها نابود شود، هر جا که احکام خدا تغییر و تحریف یابد و حاکمان و زمامداران با زور و ستمگری با مردم رفتار کنند، در هر جامعه‌ای که ویژگی‌های جاهلیت را داشته باشد آن جامعه، جامعه‌ای یزیدی بوده، و مبارزه و مخالفت با مفساد و آلودگی‌ها و آمران و عاملان آنها، کاری حسینی خواهد بود.

۱. حسن بن علی بن شعبه، تحف العقول، ص ۲۴۵ - طبری، همان کتاب، ص ۲۳۹.